

Kortvarige forsterkede smitteverntiltak

Helsedirektoratets vurdering

Bakgrunn

Folkehelseinstituttet uttrykte bekymring i forhold til smittesituasjonen i Norge i sine risikovurderinger 21. og 27.12.20, og beskrev høy risiko for smittespredning både lokalt og regionalt. Dette var særlig knyttet til sosialt samvær og reising i forbindelse med jule- og nyttårsfeiring. Det er også bekymring og usikkerhet rundt den mer smittsomme virusvarianten fra Storbritannia/ Sør-Afrika. Importsmitte i forbindelse med tilreisende til jul og ankomst av arbeidsreisende til Norge i januar er andre usikkerhetsmomenter.

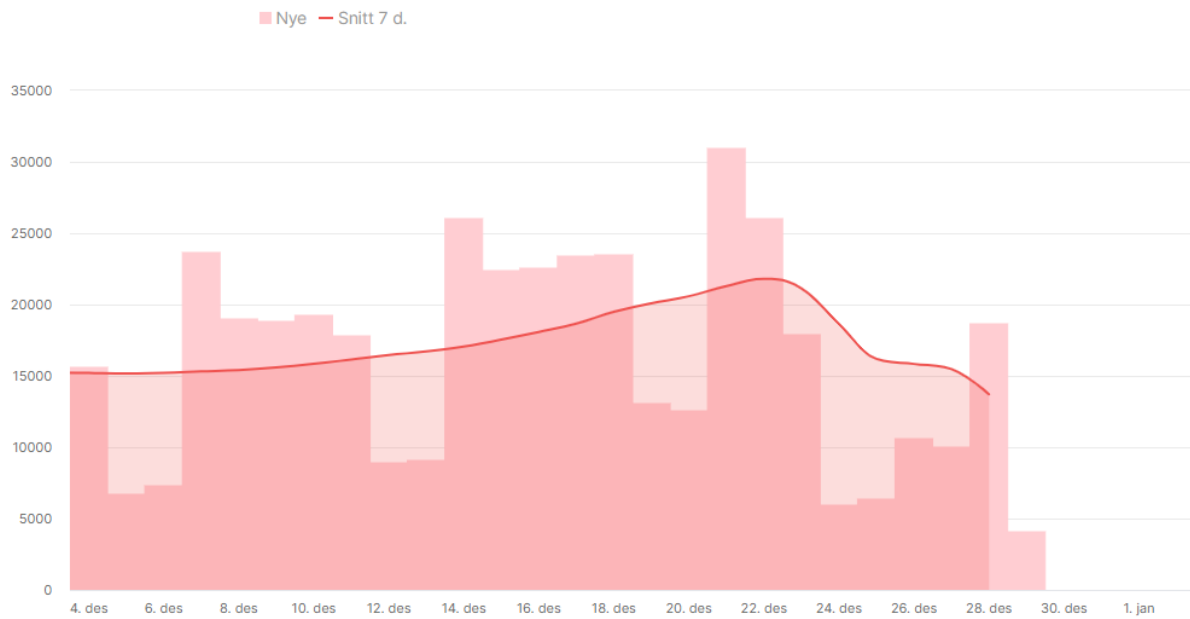
FHI beskriver nå utbrudd i bredt spekter av aktiviteter i samfunnet som private sammenkomster, sykehjem, arbeidsplasser, serveringssteder, skoler og barnehager. Overvåkingen av epidemien tyder på at smittespredningen kan ha økt i julehelga og trolig også i nyttårshelgen. Tallene er imidlertid vanskelige å tolke ettersom det har vært et begrenset testtilbud mange steder. FHI er urolige for at ytterligere smittespredning i uke 1 og kanskje uke 2 skal føre til at epidemien kommer ut av kontroll i noen kommuner og regioner i januar måned.

Obligatorisk testing ved innreise til Norge og oppstart av vaksinasjon øker belastningen på kommunene, da dette kommer i tillegg til å håndtere mange smitteutbrudd spredt utover hele landet.

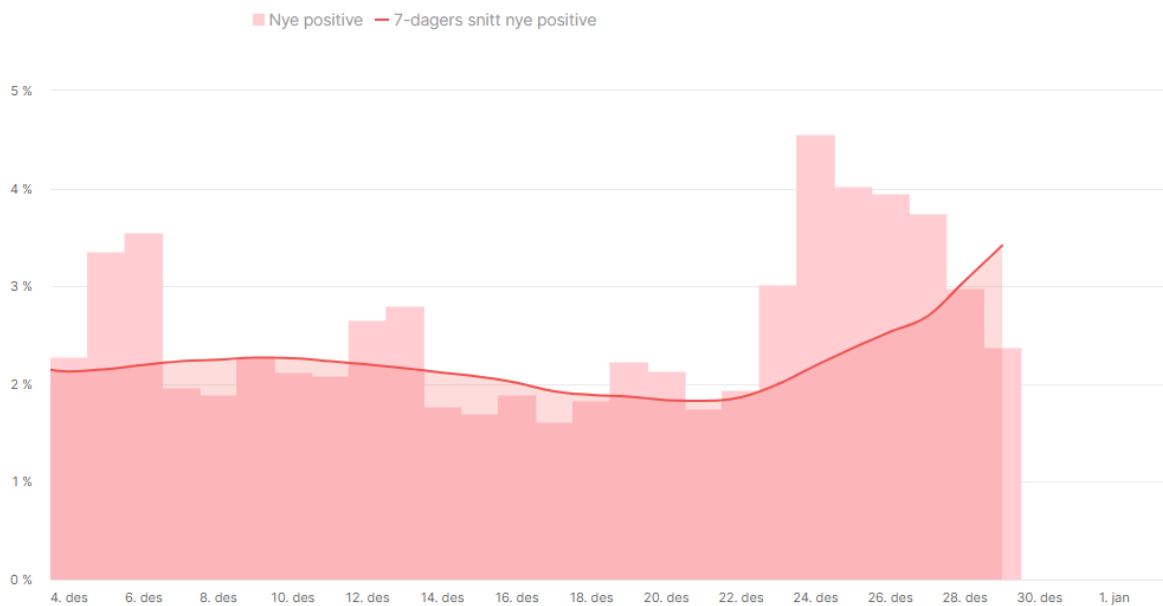
Situasjonsbeskrivelse

Helsedirektoratet viser FHIs innspill og deler deres vurderinger av situasjonen. De har beregnet R til 1,33 i uke 52. Helsedirektoratet vil i tillegg trekke fram enkelte andre parametere i tillegg.

Testaktivitet

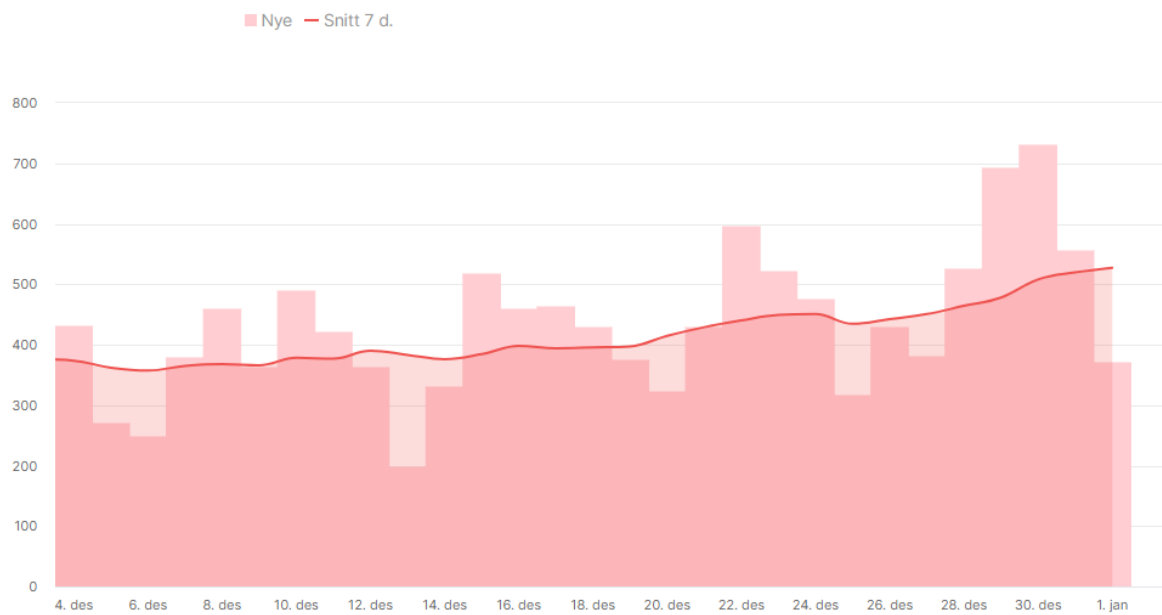

Grafen viser antall tester utført daglig i desember. Det er observert en betydelig økning i antall tester utført før 23/12, noe som kan relateres til at flere ønsket å teste seg før julefeiring. Fra og med 23/12 og til d.d. har testaktiviteten vært betydelig lavere enn normalt.

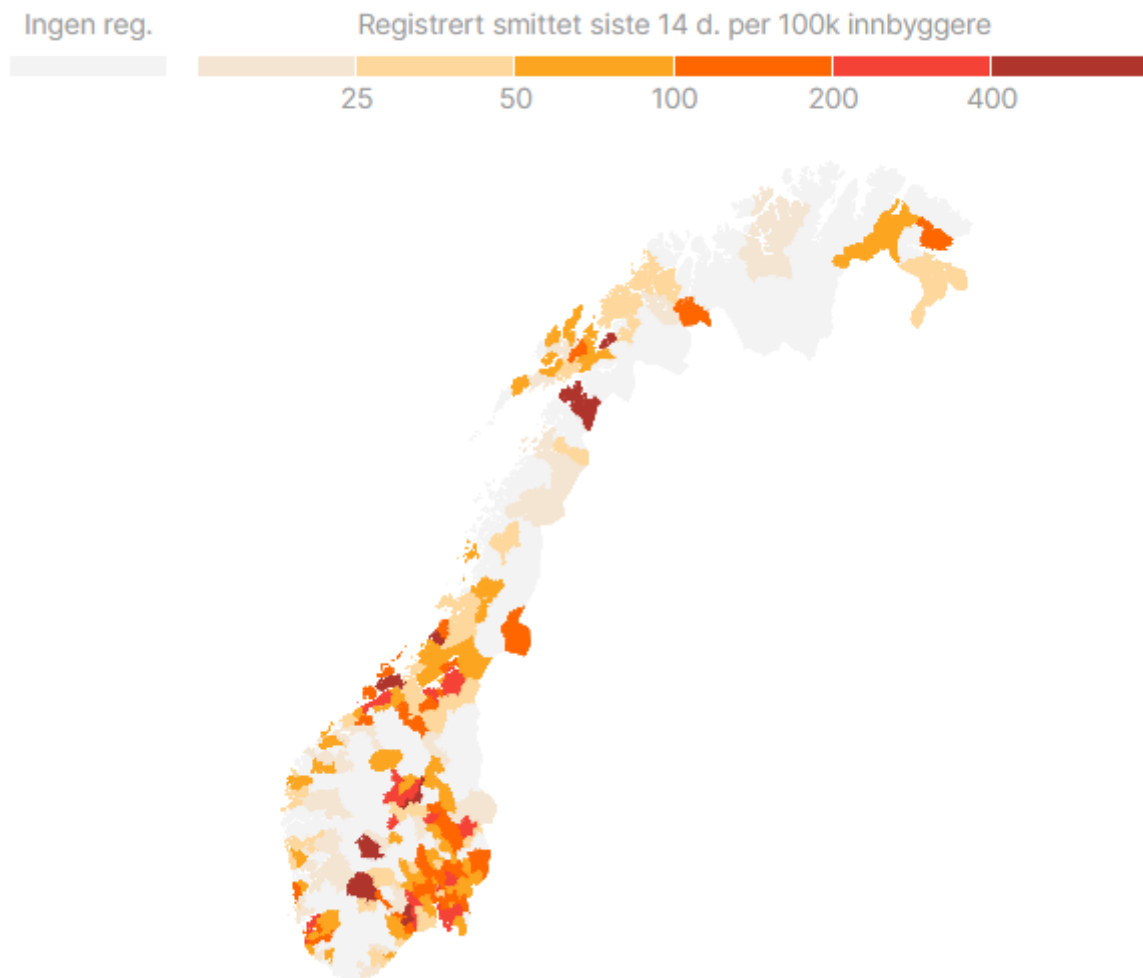
Grafen over viser andel positive prøver. Det observeres at andelen var jevnt lav frem til 23/12. Fra det tidspunkt til d.d. har andelen vært betydelig høyere enn normalt, noe som samfaller med at testaktiviteten gikk ned.

Antall smittede

Grafen over viser antall daglig nysmittede siste 30 dager. Situasjonen har vært relativt stabil, men det har vært en økende trend siden 20. desember.

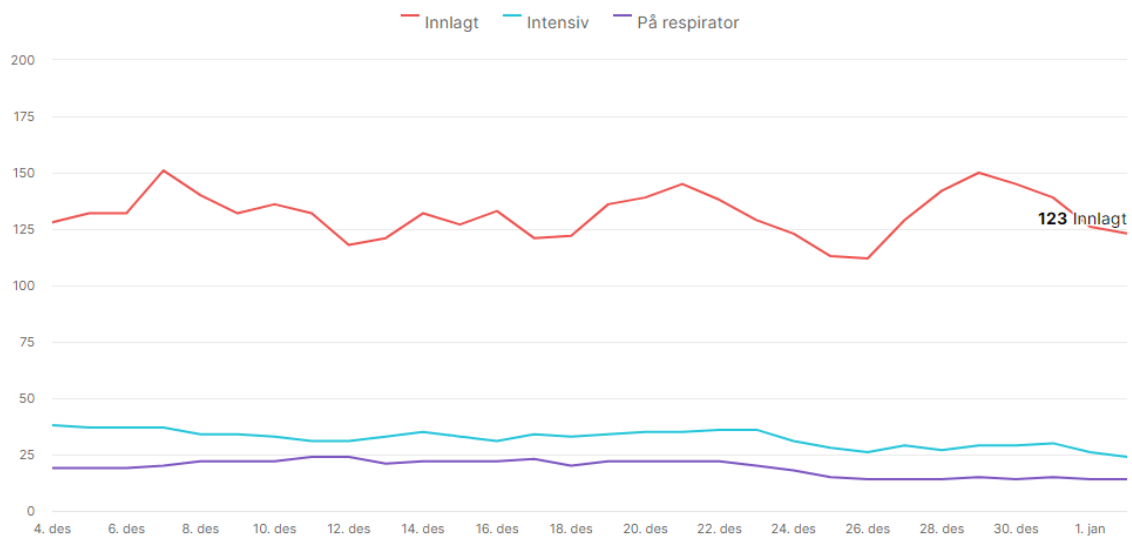
Geografisk distribusjon av smitte

Grafen viser antall smittede pr 100.000 innbyggere siste 14 dager. Frem til medio desember var den største andelen av smitten lokalisert til Oslo og nabokommunene. Situasjonen er at vi nå ser en økende andel smitte over et større område i sørøst Norge, Rogaland, Nordmøre, Trøndelag samt flere kommuner i nord. Smitteforekomsten har med andre ord flyttet seg noe, til å ha en større geografisk distribusjon med økende sammenfall i insidens mellom fylkene. Det er rimelig å anta at økt innenriks reiseaktivitet før jul kan ha bidratt betydelig til dette.

Vi har sett at situasjonen i områder som tidligere har hatt lite smitte raskt kan endre seg og komme ut av kontroll ved et utbrudd.

Sykehusinnleggelser

Antall innlagte på sykehus har vært stabil gjennom desember, men det er gjennom romjulen observert en økning. Intensivkapasiteten er per d.d. god. Det er likevel verdt å nevne at antall innleggelser kan øke raskt, noe vi nylig har observert i Danmark.

Situasjonen i kommunene

Betydelig færre kommuner enn normalt har rapportert i romjulen. Helsedirektoratet er kjent med at flere kommuner har iverksatt strenge tiltak for å få kontroll på smittesituasjonen. Et betydelig antall kommuner har meldt om kapasitetsproblemer i forbindelse gjennomføring av TISK, vaksine og nå obligatorisk testing ved grensen. Kongsvinger kommune har eksempelvis pålagt helsepersonell i karantene å arbeide som følge av mangel på helsepersonell.

Vurdering

Helsedirektoratet ser med bekymring på situasjonen og økende smittetall og støtter Folkehelseinstituttets vurdering av situasjonen. Vi vurderer at det er sannsynlig at vi er på vei inn i en eskalerende smittesituasjon. Det er også bekymringsfullt at det er oppdaget flere tilfeller av den mer smittsomme britiske mutasjonen i Norge.

Den større geografiske spredning utover landet, kan bidra til økende smitte de første ukene i januar og tilsier at det er et økende behov for flere nasjonale tiltak.

Helsedirektoratet anbefaler i likhet med FHI at ytterligere smittebegrensende tiltak vurderes. Disse bør iverksettes umiddelbart for å begrense smitte i forbindelse med oppstart av aktivitet i samfunnet den første uken i januar 2021.

- For å kunne vurdere effekt av tiltakene før de oppheves, og for å gi forutsigbarhet, vurderer Helsedirektoratet at tiltakene bør vare i minst 2 uker, men at man vurderer det nærmere da. I denne vurderingen må det også inngå ny informasjon om forekomsten av mutert virus.
- Helsedirektoratet anbefaler at enkelte av tiltakene innføres gjennom forskrift og andre som råd og anbefalinger.

Ved et utbrudd kan smittesituasjonen i et område snu raskt, og grunnleggende tiltak må forebygges dette selv i områder der det i dag er lite smitte.

Helsedirektoratet anbefaler at følgende tiltak vurderes og at tiltakene beholdes i minst 2 uker:

Nasjonale tiltak

Innstramninger i antall personer ved sammenkomster

- Maksimalt 5 personer på privat sammenkomst som regulert i § 13a første ledd bokstav a
- Maksimalt 10 personer på innendørs arrangement som regulert i § 13a første ledd bokstav b, likevel 200 personer hvor alle i publikum sitter i fastmonterte seter
- Maksimalt 200 personer på utendørs arrangement som regulert i § 13a første ledd bokstav c, likevel 600 personer hvor alle i publikum sitter i fastmonterte seter
- Maksimalt 10 personer på kirkevandringer i kristne trossamfunn som regulert i § 13 a første ledd bokstav d

Innstramninger for skjenkesteder

- Forbud mot skjenking av alkohol, serveringssteder kan ellers holde åpent.

Disse tiltakene vil kreve forskriftsendring i covid-19-forskriften § 13a og § 14a femte ledd. Helsedirektoratet finner forslagene nødvendig. Hensikten med de foreslåtte tiltakene er å øke sosial distansering og redusere mobilitet for å forebygge og begrense spredning av SARS CoV-2.

Dagens smittesituasjon er delvis uoversiktlig og smittetallene økende. Det er behov for umiddelbare tiltak for å begrense ytterligere smittespredning som er forventet å komme i etterkant av julen og i forbindelse med at ulike aktiviteter i samfunnet starter opp igjen den første uke i januar.

Det er særlig viktig å begrense smitte i forbindelse med at folk samles innendørs, særlig i situasjoner der det er vanskelig å overholde avstand over tid, da man har sett at smitterisikoen er økt i slike sammenhenger.

Nye forslag og presisering av eksisterende nasjonale råd og anbefalinger

- Alle universiteter, høyskoler, fagskoler o.l. bør bruke digital undervisning der dette er mulig
- Alle videregående skoler og ungdomsskoler bør gå over til digital undervisning der dette er mulig
- Unngå alle unødvendige reiser i inn- og utland
- Hjemmekontor for alle som har mulighet til dette
- Kjøpesentre og butikker bør ha antallsbegrensninger slik at det er mulig å holde avstand
- Livssynsamlinger bør gjennomføres digitalt
- Ved utendørs ski- og skøyteaktiviteter mv. bør det være mulig å holde god avstand

Forslag til kommunale/samordnede regionale tiltak

Tiltak for utdanningssteder, skoler og barnehager:

- Vurdere om barneskoler og barnehager skal følge veilederen for "rødt nivå" der det er høyt smittepress

- Vurdere å anbefale butikker og utsalgssteder om å utsette salg til februar
- Vurdere påbud om bruk av munnbind på offentlig sted der det ikke er mulig å holde avstand på minimum en meter
- Vurdere påbud om hjemmekontor i den utstrekning dette er mulig, hvor det er høyt smittepress
- Vurdere påbud om stengning av driften av en-til-en tjenester der det er høyt smittepress
- Vurdere påbud om stengning av driften av treningsentre, bingo, svømmehaller der det er høyt smittepress

Anbefaling om forsterkede nasjonale tiltak i perioden 3. – 17. januar

02.01.2021

Innhold

Innhold	1
1. Bakgrunn.....	2
Risikovurdering av situasjonen.....	2
Risikovurdering om nye virusvarianter	2
Aktuelle data om situasjonen.....	2
Modellering av epidemien	3
Erfaringer fra smittesporing	3
Oppstart av vaksinasjon	4
Økt reising og pliktig testing.....	4
2. Vurdering.....	4
Generelt.....	4
Lokale eller nasjonale tiltak.....	5
Særlig om barn og unge	5
3. Anbefaling.....	6
4. Tiltak	6
5. Videre arbeid.....	7
6. Vurdering av tiltakene	7
Smitteverneffekt av tiltakene.....	7
Begrunnelse etter lovkravene	7

1. Bakgrunn

Risikovurdering av situasjonen

Folkhelseinstituttet vurderte 21. desember¹ at det var høy risiko for økt smittespredning lokalt og regional i uke 52 – 2. Instituttet uttrykte bekymring for at det ville forekomme flere lokale utbrudd:

«Bekymringen er særlig knyttet til juleaktiviteter (julebord, familieselskaper, julehandel, gudstjenester, konserter mv.) og til innenlands reisevirksomhet før og i jula, særlig studenter som reiser hjem fra Oslo-området til andre deler av landet og der deltar i sammenkomster i hjemmene eller på serveringssteder. Vi er redd for at det i familieselskaper/juleselskaper er vanskelig å holde avstand. Vi er også bekymret for at vikarer eller besøkende fra andre deler av landet skal bringe smitte inn i sykehjem.»

Risikovurdering om nye virusvarianter

Folkhelseinstituttet vurderte 27. desember² at det er moderat til høy risiko for at den engelske og sør-afrikanske virusvarianten er mer smittsomme og før eller seinere vil spre seg i Norge. Instituttet anbefalte tiltak for å styrke karantene og etterlevelsen av denne samt testing av reisende til Norge.

Aktuelle data om situasjonen

Overvåkingen av epidemien tyder på at smittespredningen kan ha økt i julehelga og trolig også i nyttårshelga. Tallene er imidlertid vanskelige å tolke ettersom det har vært begrenset testtilbud mange steder. I uke 49 ble det meldt 2524 tilfeller, i uke 50 2714 tilfeller, i uke 51 2934 tilfeller og uke i 52 3277 tilfeller. Per fredag 1. januar var det i uke 53 meldt 2357 tilfeller med prøvedato denne uka, mot 2101 tilfeller på samme tidspunkt forrige uke.

Fra mandag 28. til tirsdag 29. desember var 1 465 av totalt 22 866 tester for koronavirus positive, noe som tilsvarer 6,4 prosent. Andelen for de samme to dagene uka før lå på 2,2 prosent.

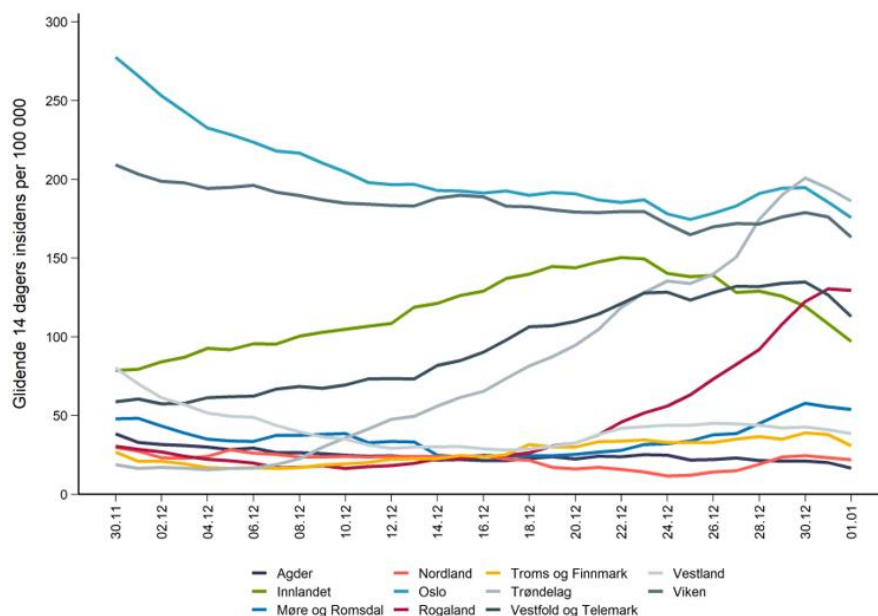
Antall inneliggende på sykehus med koronasykdom har imidlertid ligget nokså stabilt mellom 120 og 150 siden midten av november hvorav mellom 10 og 25 med respiratorbehandling. Innleggelser kommer imidlertid gjerne ei uke eller to etter sykdomsdebut.

Selv om det fortsatt er en del variasjon mellom fylkene, er det tegn på økende sammenfall i insidensen, jf. figur. Tallene for et fylke er ofte sterkt preget av tallene for en eller to-tre kommuner mens mange andre kommuner har en rolig situasjon. Eksemplene Stavanger og Trondheim viser at situasjonen kan endre seg fort.

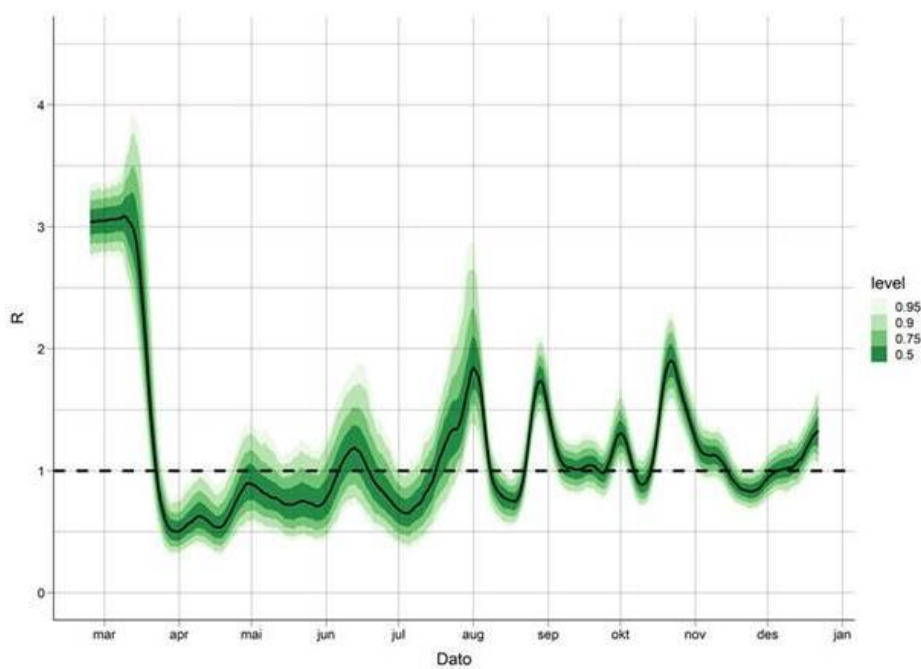
¹ <https://www.fhi.no/contentassets/c9e459cd7cc24991810a0d28d7803bd0/vedlegg/covid-19-epidemien-kunnskap-situasjon-prognose-risiko-og-respons-i-norge-etter-uke-51-publisert-21.12.2020.pdf>

² <https://www.fhi.no/contentassets/c9e459cd7cc24991810a0d28d7803bd0/vedlegg/nye-varianter-av-sars-cov-2-kunnskap-risiko-og-respons-rapport-27.12.2020.pdf>

Modellering av epidemien

Vår modellering med viste en R på 1,04 (0,78 – 1,35) for uke 51 og 1,33 (1,02 – 1,6) for uke 52, jf. figuren. Figuren viser også at R har variert betydelig i høst.

Erfaringer fra smittesporing

Nasjonalt smittesporingsteam har også i jula og romjula støttet mange kommuner som opplever utbrudd. Erfaringene er blant annet:

- Utbrudd forekommer særlig når folk som kjenner hverandre treffes over tid innendørs, typisk på fester, juleselskaper, hytter og religiøse samlinger.

- Det er registrert store utbrudd knyttet til ulike arbeidsplasser, blant annet oljeplattformer og serveringssteder i skibakker.
- Flere kommuner håndterer omfattende utbrudd på sykehjem og andre helsetjenester/omsorgsboliger og har utfordringer med bemanning når ansatte må gå i karantene.
- Det har vært færre nye utbrudd rapportert knyttet til skoler og barnehager i ferieperioden, men smittesporing knyttet til skoler og barnehager har pågått etter skoleavslutning i desember.
- Bruk av rødt nivå i skolene i områder med høyt smittensnivå har vist seg å fungere godt for å begrense smitte, og tallene gikk kraftig ned i 13-19-åringene i ukene 45 - 50. Så langt vi kjenner til, har det ikke vært observert større smitteutbrudd i videregående skoler på rødt nivå.
- Flere kommuner opplever at noen personer går med symptomer i flere dager før de tester seg da de tenker de bare har forkjølelssymptomer. Dette kan vise at det er behov for forsterkede kommunikasjon rundt testing ved milde symptomer. Det kan hende at å utsette/unnlate å teste seg særlig har vært et problem nå i høytidsperioden. Det har vært større reiseaktivitet, flere røde dager på rad og kanskje mindre tilgjengelig testing.

Oppstart av vaksinasjon

I uke 1 kommer første leveranse av koronavaksiner til så å si alle landets kommuner. Siden vaksinene har bare fem dagers holdbarhet, og det er strenge råd om prioritering, blir oppgaven utfordrende for kommunene. Tilbakemeldingen fra kommunene er at de vil håndtere dette greit de første ukene, men det kan bli mer utfordrende når volumene øker og det skal leveres flere typer vaksiner. Da vil kommunene måtte mobilisere flere ressurser.

Økt reising og pliktig testing

I uke 1 ventes en del personer bosatt i Norge å komme tilbake fra opphold i utlandet. Dette gjelder dels feriereiser og dels besøksreiser til tidligere hjemland, som Polen og Pakistan, samt arbeidsreisende på midlertidige opphold (sesongarbeidere) og studenter. For å hindre at eventuelle smittede blant disse sprer smitte videre i Norge, er det strenge regler for karantene og testing. Testingen ved innreise eller innen 24 timer er obligatorisk fra 2. januar 2021. Kommunene får en krevende oppgave med å følge med på de reisende gjennom nytt registreringssystem og samtidig sikre testing av alle.

I tillegg kommer de innenlandske reisene fra områder med mye smitte til andre områder. Disse reisende har ikke plikt til karantene og testing. En del av dem tester seg nok, men de utgjør likevel en risiko for spredning av viruset rundt i landet.

2. Vurdering

Generelt

Situasjonen er uoversiktlig og bekymringsfull, og vi frykter at situasjonen kan forverres raskt som følge av forholdene beskrevet over:

- Det er indikasjoner på at det har skjedd en økning av smittespredningen i mange deler av landet de siste par ukene. Mange fridager i jule- og nyttårshelgen kan også ha medført mindre testing i denne perioden, mens det i uka før kan ha vært høyere testaktivitet i

forbindelse med bekymring for å dra med seg smitte på reise til andre steder i landet. Data fra de siste par ukene er ikke nødvendigvis direkte sammenliknbare med ukene før.

- Mange innbyggere kommer nå hjem til sine kommuner fra reiser i utlandet eller i andre deler av landet der de kanskje har truffet mange andre mennesker. Arbeidsplasser og undervisningsinstitusjoner åpnes igjen.
- Mange kommuner er slitne etter å ha drevet utstrakt testing og smittesporing i hele høst og får fra uke 1 nå to nye, store og krevende oppgaver: oppfølging og testing av innreisende og vaksinasjon.

Vi er urolige for at ekstra smittespredning i uke 1 og kanskje uke 2 skal føre til at epidemien kommer ut av kontroll i noen kommuner og regioner i januar.

Kommunene håndterer greit ett utbrudd, men risikerer å miste oversikten over smittesporingen når det kommer flere utbrudd samtidig. Da risikerer de å gå inn i en negativ spiral når de ikke lenger klarer å drive rask smittesporing.

Lokale eller nasjonale tiltak

Det er fortsatt de lokale tiltakene i kommuner og bo- og arbeidsmarkedsregioner som er de viktigste for å holde epidemien under kontroll. Her gjør kommunene en veldig viktig jobb etter rådene i Kommunelegehåndboka³ og med støtte fra statlige etater.

Strategien er fortsatt å satse på lokale risikovurderinger og tiltaksvurderinger. Noen få tiltak er nasjonale, og så legger kommunene til lokale tiltak etter sin situasjon. Ei stor pakke med nasjonale tiltak nå er et brudd med denne strategien. Begrunnelsen for at vi likevel anbefaler dette er den uoversiktlige situasjonen etter jul- og nyttårshelgen, og at all reisingen rundt i landet disse ukene kan ha spredd epidemien mer.

Uansett må dette være kortvarige tiltak som etter planen fjernes 18. januar.

Særlig om barn og unge

ECDC ga 23. desember ut en ny kunnskapsoppsummering om barn og unges og skolars betydning for smittespredning⁴. Hovedbudskapet er fortsatt at barn og unge til og med 15 års alder har begrenset betydning for å drive smitte videre. Ungdom i alderen 16-19 år har et smitemønster mer lignende unge voksne. Det ser ut til å være en gradvis overgang fra veldig lite smitte fra små barn til noe mer blant ungdom og mest fra voksne.

Den nye varianten av viruset påvist i England ser ut til å være mer smittsomt. Det er reist spørsmål ved om barn og unge har en større rolle i spredningen av denne varianten. Barn og unge har i noe større grad fått påvist den nye varianten, men det er i en periode der skolene har vært åpne mens det meste annet har vært stengt. Verken ECDC⁵ eller vi⁶ har anbefalt skjerpede skoletiltak som følge av situasjonen med virusvariantene.

---

³ <https://www.fhi.no/nettpub/overvaking-vurdering-og-handtering-av-covid-19-epidemien-i-kommunen/>

⁴ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/children-and-school-settings-covid-19-transmission>

⁵ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-risk-assessment-spread-new-sars-cov-2-variants-eueea>

⁶ <https://www.fhi.no/contentassets/c9e459cd7cc24991810a0d28d7803bd0/vedlegg/nye-varianter-av-sars-cov-2-kunnskap-risiko-og-respons-rapport-27.12.2020.pdf>

Det er foreløpig ikke påvist utbredt spredning av denne varianten i Norge, og det er viktig at tiltaksbyrde og tidspunkt for innføring av tiltak også vurderes opp mot dette.

3. Anbefaling

Med bakgrunn i beskrivelsen og vurderingene over, anbefaler vi at regjeringen lanserer **forsterkede nasjonale tiltak i en periode på fjorten dager**, slik at befolkningen har mye mindre kontakt med hverandre. Hensiktene er:

1. Smittespredningen hemmes betydelig slik at den økningen vi ser, bremses.
2. Vi kan få bedre oversikt over situasjonen, spesielt hva høytidsperioden har betydd for smittespredningen, når testingen kommer i gang for alvor i uke 1.
3. Kommunene får bedre anledning til å få på plass testkapasitet, fase inn registreringsystemet for tilreisende fra utlandet
4. Kommunene får bedre anledning til å planlegge og gjennomføre oppstart av vaksinasjon uten å måtte håndtere mange utbrudd i tillegg.

4. Tiltak

Vi anbefaler omfattende, nasjonale kontaktreduserende tiltak i 14 dager fra 3. januar, i hovedsak gjennomført som råd til befolkningen fra regjeringen. Alle tiltakene har til formål å redusere kontakthyppheten i befolkningen. I og med at varigheten er kort, kan tiltakene være kraftige uten å bli uforholdsmessige:

- **Kommunikasjon.** Tiltakene må samles som ei pakke som skal bryte en eventuell ny bølge av epidemien. Dette er en felles innsats. Det er en utsettelse av oppstarten etter juleferien. Folk skal vente med å gjenoppta sosialt liv til det har gått 14 i dager ekstra; en slags nyttårspause for alle. I tillegg minnes befolkningen på viktigheten av testing, selv ved milde symptomer (inkludert lette forkjølelsessymptomer).
- **Hjemmekontor** for absolutt alle som kan.
- **Unngå å ha gjester i hjemmet.** Vent 14 dager med private besøk. Unntak for nødvendige hjemmetjenester mv. og aleneboende med 1-2 nære venner.
- **Private arrangementer** utsettes i 14 dager, til 18. januar.
- **Fritidsaktiviteter:** Idretten utsetter oppstart av innendørs trening, kamper og turneringer til etter 18. januar. Dette gjelder også andre fritidsaktiviteter som samler barn og unge på tvers av klasser/ kohorter.
- **Universiteter, høyskoler og fagskoler** holder campus stengt for studenter til 18. januar. Undervisningen er digital i denne perioden.
- **Videregående skoler** legger om til rødt nivå fram til 18. januar. På grunn av planlegging er det mulig de må ha total digital undervisning de første to dagene for å omstille seg til rødt nivå de stedene det ikke allerede var innført før jul. På nasjonalt nivå anbefales gult nivå for grunnskolen og barnehager, med mindre den lokale situasjonen tilsier noe annet.
- **Kjøpesentre** anbefales å holde stengt fram til 11. januar (matbutikker kan ha åpent) slik at man unngår trengsel i butikkene og i fellesarealene. For dette punktet bør det være en dialog med sektoren for vurderinger rundt hva som kan være hensiktsmessige tiltak.

- **Serveringssteder** holdes stengt fram til 11. januar. *Take-away* er tillatt.
- **Religiøse samlinger** (gudstjenester, fredagsbønn mv.) avlyses eller har sterkt redusert deltakerantall fram til 18. januar.
- **Kulturarrangementer** avlyses fram til 18. januar.

Denne pakka med tiltak skal altså være tidsbegrenset. Fra 18. januar er planen å vende tilbake til dagens nasjonale tiltak og eventuelt justere de lokale tiltakene. De sterkeste tiltakene over er neppe forholdsmessige over tid i kommuner med lite smittespredning.

5. Videre arbeid

Den nasjonale pausen vil forhåpentligvis ha effekt på å bremse smittespredningen, og få smittenivået ned nasjonalt og regionalt. Samtidig vil kommunene og statlige etater få tid til å vurdere og planlegge videre håndtering av situasjonen gjennom:

- Oppdaterte data om epidemien, særlig basert på testing etter nyttår.
- Oppdatert kunnskapsgrunnlag om nye virusvarianter.
- Erfaringer med innreiseregistrering og obligatorisk testing av reisende.
- Erfaringer og informasjon om nye vaksiner i vaksinasjonsprogrammet.

Dermed har man bedre grunnlag for å vurdere eventuelle videre tiltak som kan gjelde fra uke 3. Da kan man også vurdere tiltak etter dimensjonene lokalt/regionalt/nasjonalt og råd/regel.

6. Vurdering av tiltakene

Smitteverneffekt av tiltakene

De foreslåtte tiltakene skal redusere kontakthypigheten i befolkningen i ei tid da vi tror det totale antallet av uoppdagete smitteførende personer er høyt i samfunnet som følge av mer smittespredning i sosiale sammenhenger i jula. Tanken er at infeksjoner i denne uka vil bli oppdaget eller gå over mens folk er hjemme i stedet for at de skal gå på sammenkomster eller arbeid. Dermed begrenses smittespredningen.

Begrunnelse etter lovkravene

Smittevernloven stiller krav til smitteverntiltak. Her er vår vurdering av forslagene.

Smittevernmessig begrunnelse og nytte. Den mulige smittevernmessige gevinsten ved forslaget tror vi kan bli betydelig ved at kontakthypigheten reduseres betydelig samtidig som det trolig er ekstra mange uvitende smitteførende personer ute i samfunnet.

Nødvendighet og forholdsmessighet. Etter smittevernloven § 1-5 skal tiltak etter loven være basert på en klar medisinskfaglig begrunnelse, være nødvendig av hensyn til smittevernet og fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering. Ved iverksettelse av smitteverntiltak skal det legges vekt på frivillig medvirkning fra den eller de tiltaket gjelder. Departementet har i rundskrivene I-4/2020 og I-7/2020 redegjort for tolkningen av disse kravene. Vår vurdering er som følger:

- **Kravet til medisinskfaglig begrunnelse.** Se over.

- **Kravet til nødvendighet.** Det kreves at smitteverntiltakene er nødvendige og egnet. Tiltaket skal være så lite inngripende som mulig, ut fra den smitteverneffekten man søker å oppnå. Alternative tiltak, gjerne frivillige, med samme effekt skal prøves. Mange av tiltakene er frivillige og relativt lite inngripende hvis de gjelder for bare en kort periode. Vi mener de er nødvendige for å hemme videre smittespredning. Faren er at hvis en full bølge får utvikle seg, kan kommunene få problemer med å henge med i testing og smitteoppsporing og situasjonen komme ut av kontroll.

Ved heldigital undervisning får ungdommene et dårligere læringstilbud og mindre sosial omgang, og man risikerer at de finner andre møteplasser når skolen faller bort som sosialt møtepunkt i flere uker. Skolene belastes med mer utfordrende undervisningsopplegg. Derfor mener vi at rødt nivå er en bedre løsning.

Smitten er fortsatt ujevnt fordelt i landet og tiltaksbyrden er stor for ungdom i områder med lavt smittenivå. Vi mener tiltak ved videregående skoler kan være viktige ettersom ungdom ser ut til å ha vært ei særlig hardt rammet gruppe i høst, de har i mindre grad symptomer som fører til testing og et smitemønster som ligner unge voksne, de trenger ofte kollektivtransport til og fra skole og de har ofte mange kontakter. Disse trekkene er ikke like tydelige blant yngre ungdom og barn og det er derfor ikke grunnlag for å sette grunnskolen på rødt tiltaksnivå nasjonalt. Mange videregående skoler har elever fra flere kommuner, hvorav mange bor på hybler ved skolen. Samtidig er tilstedeværelse på skolen er viktig for denne gruppen, så et slikt tiltak må være avgrenset i tid. I områder med begrenset smittespredning kan det være særlig vanskelig å motivere til god etterlevelse av tiltak som kan oppleves som uforholdsmessige.

Tiltakene mot varehandelen og serveringsbransjen er inngripende og pålagte, men kortvarige. De kommer i ei uke da mange forretninger likevel har vareopptelling. For serveringsbransjen er det viktig med forutsigbarhet og kort virketid.

- **Kravet om tjenlighet.** Tiltakene er tjenlige ved at de rettes nettopp mot kontakthypighet.

Det er ellers viktig å nå fram til alle grupper og spesielt grupper der etterlevelsen/betingelsene for etterlevelse er svakere. Dette må vi komme tilbake til.

Tiltak i skoler: Smittevernfarende vurderinger fra Folkehelseinstituttet

02.01.2020

Vurdering av Helsedirektoratets innspill til tiltak i skoler sendt HOD 02.01.2020:

Folkehelseinstituttet er bekymret for forholdsmessighet og tiltaksbyrde ved noen av de foreslåtte tiltakene innenfor skolesektoren og har følgende bemerkninger:

Ad:

Nye forslag og presisering av eksisterende nasjonale råd og anbefalinger

- Alle videregående skoler og ungdomsskoler bør gå over til digital undervisning der dette er mulig

Vi er bekymret for sårbar ungdom der tilstedeværende undervisning er viktig for læring dersom både ungdomstrinn og videregående trinn skal over på heldigital undervisning. Heldigital undervisning på ungdomsskoler og videregående skoler strider også mot prinsippet om at rødt nivå er et alternativ til stenging (=heldigital undervisning), og WHO's råd om pandemihåndtering. ECDC sin nyeste kunnskapsoppsummering angir at barn og unge til og med 15-årsalder har mindre betydning for smittespredning, mens 16-18-åringene er mer lik voksne. Den norske erfaringen tilsier at vi har god kontroll på smittesituasjonen i aldersgruppen ved å ha undervisning på rødt nivå, og at forekomst av covid-19 faktisk økte i aldersgruppen da skolene var stengt. Dette tyder på at ungdom finner andre måter å være sammen på, der smittevern ikke ivaretas like godt, når skolene er stengt. Tiltaksbyrden er stor for ungdom: for sårbare ungdommer har de allerede hatt 2 uker innen hjemmets fire vegger, og doubling av den tiden vil være svært negativt. Kompenserende tilbud blir ikke benyttet i like stor grad som en 'vanlig' skolehverdag på rødt nivå vil. Det får i tillegg store konsekvenser for ungdommers rett til utdanning, da store deler av høstsemesteret var preget av tiltak, og vi kan forvente perioder med tiltak utover våren. Unødvendig strenge tiltak vil også få betydning for elevers undervisning frem mot sluttevaluering, og kan få betydning for eksamen og videre utdanning.

FHIs anbefaling:

Vi mener at rødt nivå for videregående skoler og gult nivå for ungdomsskoler (men rødt i områder der smittenivået tilsier det) vil være tilstrekkelig og mulig også fordelaktig for smittenivået i aldersgruppen, ved at de får nødvendig sosial kontakt på skolen samtidig som smittevernet ivaretas. Det er viktig også å påpeke at en stor andel av kommunene har ingen eller kun få tilfeller, og det må ses ift tiltaksbyrden.

Samlet mener vi at et nasjonalt tiltak med heldigital undervisning for ungdoms og videregående trinn har en så stor tiltaksbyrde for barn og unge at det i dagens situasjon neppe er forholdsmessig. Særlig er vi opptatt av ungdomstrinnet. Ettersom ungdomstrinnet stort sett møter andre fra samme

lokalmiljø på skolen, i motsetning til videregående der de i større grad samler elever på tvers av kommunegrenser og større geografiske områder, er vi spesielt bekymret for forholdsmessigheten for disse. Elever på ungdomsskoletrinnet bidrar antakelig mindre til smittespredning enn de litt eldre elevene, og de bidrar også mindre til sosial kontakt over større geografiske områder.

Ad:

Forslag til kommunale/samordnede regionale tiltak

Tiltak for utdanningssteder, skoler og barnehager:

- Vurdere om barneskoler og barnehager skal følge veilederen for "rødt nivå" der det er høyt smittepress

Tiltakene er godt dekket i tiltakstabellen i Håndboka for covid-19 for kommunene, inkludert råd rundt vurdering av smittesituasjonen og andre forhold som må tas med i vurderingen av ulike tiltak.

Håndboka blir evaluert og justert basert på erfaringer i kommunene og vår løpende rådgivning, også med tanke på når tiltak på de ulike nivåene bør vurderes

Nasjonale anbefalinger er per nå at barnehager og skoler skal være på gult nivå. Evt vurdering av rødt nivå baseres på en helhetsvurdering av situasjonen lokalt.